

Nagy földrajzi felfedezések

*Ptolemaiosz
Klaudiosz
(Kr. u. 2. sz.)
világtérképének
1482-i kiadása*

Föld alakja – ?

mely régiók
ábrázolása
pontos – ?

10.B

2024. ápr. 9.

1. Elindulásának okai

- 15. sz.-i Eu.: népességnöv.
- fűszerek, luxuscikkek (↔ oszmán t.)
- „aranyéhség” – ?
- technika, tudomány fejlődése

caravella – ?

iránytű

régi/új térképek

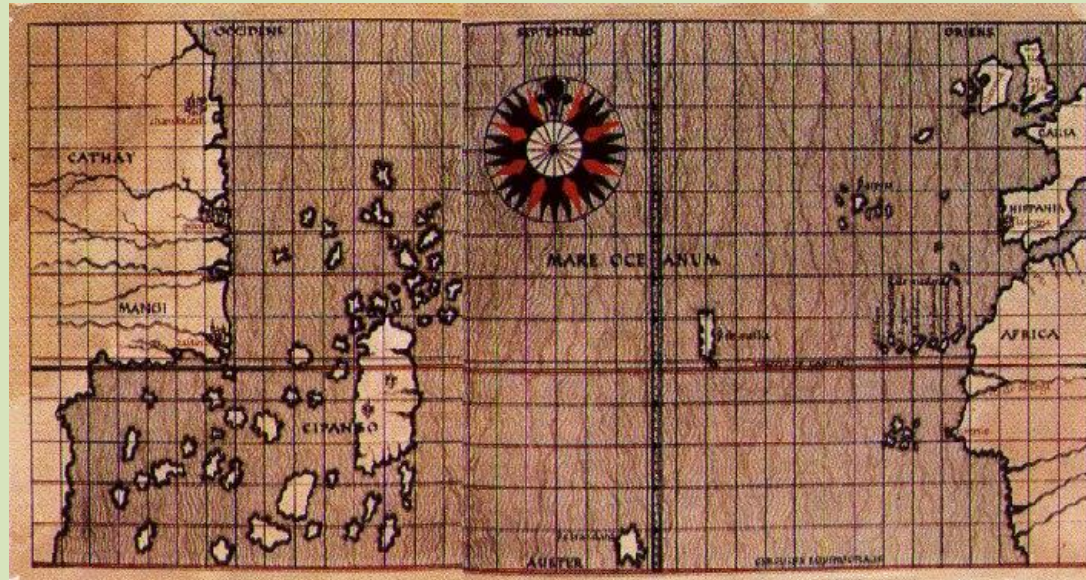

pl. Toscanelli 1474-es
világtérképe → ?

- szemléletbeli vált.

*Navigare necesse est,
vivere non est necesse* – ?

- új hódítások lehetősége

└ itáliai csillagász, orvos
Toscanelli térképe az „Óceán”-ról
(Cipango = Japán)

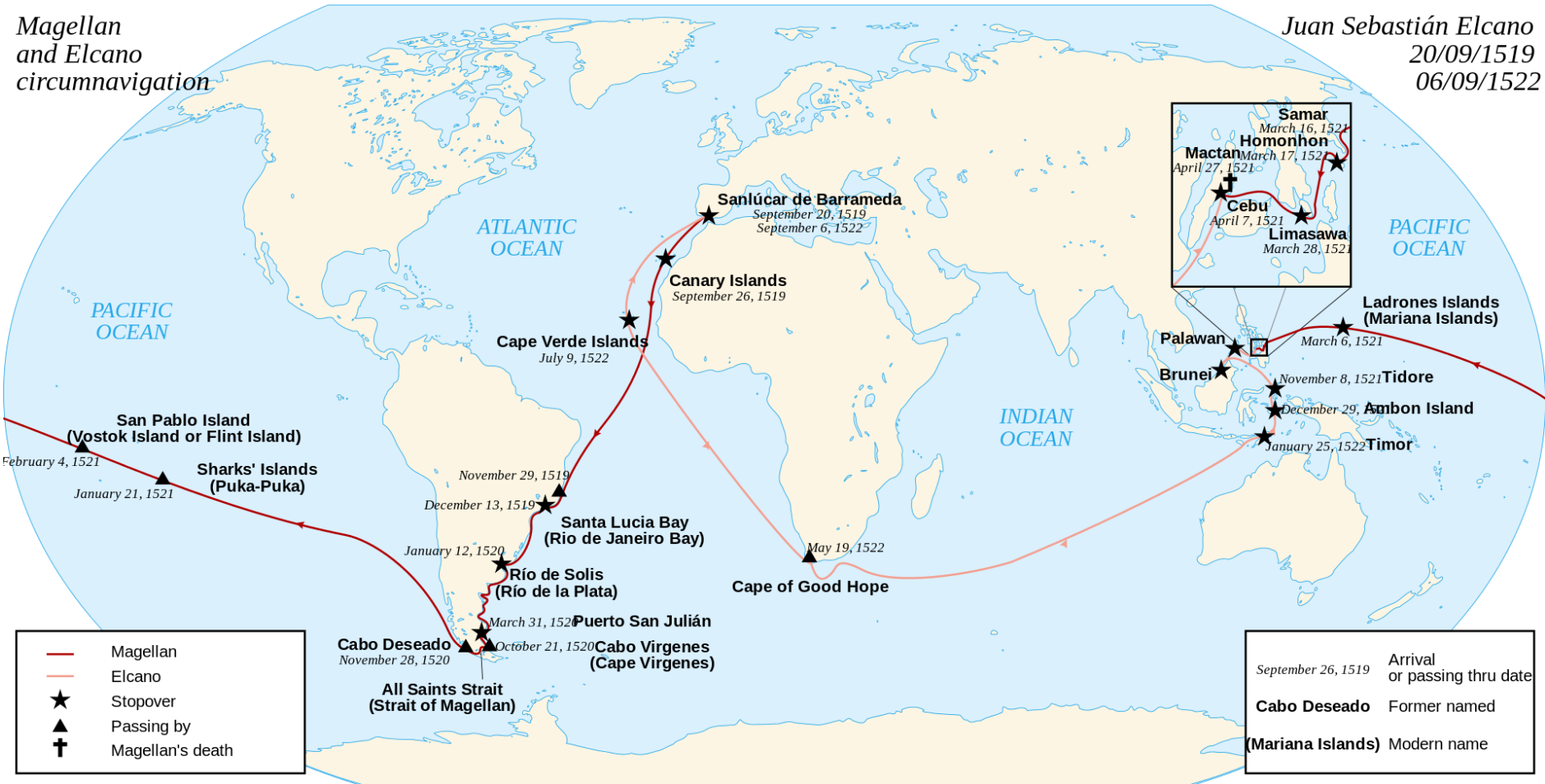
2. Eseménytörténet

- 1440': Afr. Ny-i partjai (Tengerész H. [P])
- 1486/87: Diaz Bertalan (P) → Jórem. foka
- 1498: Vasco da Gama (P) → India
 - ↳ Au, fűszerek ...
- Kolumbusz (genovai, S) – TK 8.
 - 1492. aug. 3. – okt. 12. San Salvador
 - gazdaságilag sikertelen
 - indián név
 - 4 út; †1506
- Amerigo Vespucci (firenzei bankár, S)
 - 1500–04
 - új földrész
- Magellán / Fernão de Magalhães (P nemes S zsoldban)
 - 1519–22 Föld megker.
 - Fülöp-szigeteken †
 - Victoria – 18 fő

Magellan and Elcano circumnavigation

Juan Sebastián Elcano
20/09/1519
06/09/1522

Magellán útja

3. (Korai) gyarmatosítás

- sp., port. kereskedelmi telepek
- sp., port. hódítás → indián kultúrák elpusztítása – ?
 - ← Eu.-hoz képest fejletlenek
 - ← rengeteg nemesfém
 - ← hatalmas földterületek
- 70 M indiánból 10 M maradt (← eu.-i betegségek is)
- konkvisztádor: fegyveres hittérítő

a) **Fernando/Hermán Cortez**

aztékok (Köz.-Am.) (14–15. sz.) – ?

b) **Francisco Pizarro (150 emberrel)**

↔ inkák (**Cuzco, Machu Picchu,**
fénykoruk: 13–15. sz.)

eu.-iak sikerének okai – ?

← vas, ló, tűzfegyver

Tenochtitlan, az azték főváros (régészeti rekonstrukció és 1524. évi térkép)

- *2015: a régészek egy több mint 650 koponyából álló kör alakú tornyot fedeztek fel, amelyben az emberi fejek maradványait szorosan egymás mellett a mészkőbe falazták. Mint kiderült, ez az épületrész csupán a jéghegy csúcsa, mert a 75 százalékban fiatal férfiak, 20 százalékban fiatal nők, 5 százalékban pedig kisgyerekek csontjait tartalmazó kultuszhely feltárása során a mexikói régészek idén újabb koponyafalakat találtak, amelyek alapján már képesek voltak meghatározni a monumentális létesítmény valódi méretét.*
- *Eszerint az akár több tízezer fejet is kőbe öntő „halálpiramis” hossza 35 méter, szélessége 12, míg magassága közel 5 méter. Tehát képzeljünk magunk elé egy kosárlabdapályát, amit jóval a palánk fölött megtöltöttek emberi koponyákkal, hogy bebizonyítsák az isteneiknek, mekkora áldozatra képesek annak érdekében, hogy a Napot az útján tartsák. Ráadásul, ha hihetünk a spanyol szemtanúk leírásainak, a frissen feltárt épületegyüttes talán még csak nem is a legnagyobb a maga nemében, mivel az azték fővárosban a katonák beszámoltak egy 130 ezer fejet tartalmazó templomról is.*

4. A felfedezések gazdasági hatásai

– a gyarmatok kizsákmányolása

új növények – ? pl. kukorica, burgonya, paradicsom, paprika,ogyoró,
bányák (Ag → ananász, dohány, kakaó, bab, tök, dohány, kokacserje...

→ Argentína név a 16. sz.-ban), ültetvények

már a 16. sz.-tól: néger rabszolgák

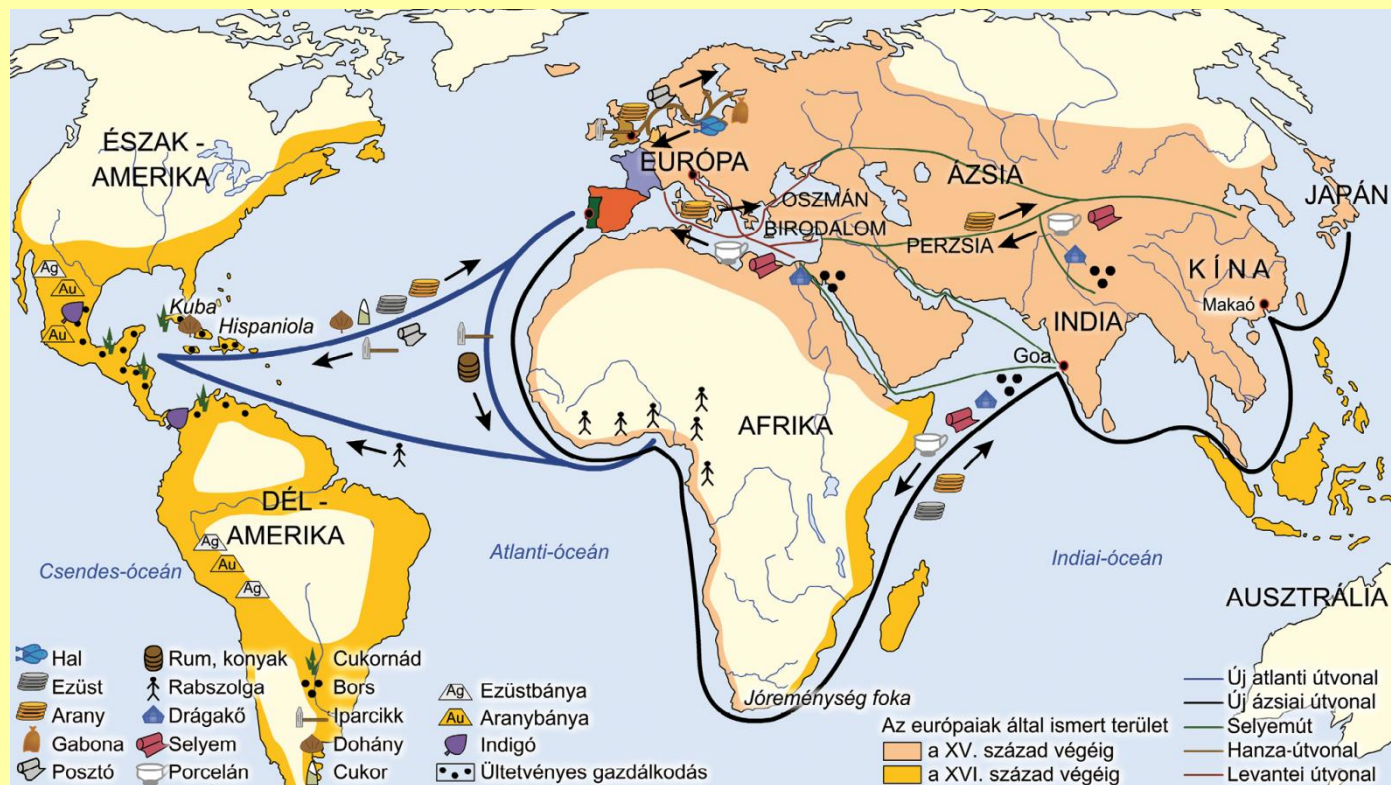
– Eu.-központú
világkeres-
kedelem

– európai régiók
átalakulása

16. sz.: Spo.,
Port.
a leggaz-
dagabb

17. sz. → É-lt.,
Németalf.,

Fro., Anglia lesz a „boldogabb Európa”

Kö-Ke-Eu.: agrárkonjunktúra – ?

← földrajzi helyzet

← török

gabona, bor, élőállat →

majorsági gazdálkodás kiszélesedése

→ jobbágyok helyzete ↓ – ?

örökös jobbágyság – !

→ feudalizmus megmerevedése

– demográfiai robbanás

Eu. népessége: 50–60 M (1500) → 85–100 M (1600)

– árforradalom – ?

← beérkezett nemesfémek okozta infláció

← szállítási költségek

← dem. robb.

– ipar átalakulása

manufaktúra – ? !!!!

olcsó tömegtermelés

húzóágazat: textilipar

?

*Hajdúk (fegyveres
marhapásztor, „hajt”)*

*egy 16. század végi
metszeten*

(évszázadok alatt – pl. Mo.-on még 1900 körül
is egymás mellett él a két rendszer)

5. Feudalizmus $\xrightarrow{\text{kora újkor – újkor}}$ kapitalizmus
= piacgazdaság

a termelési eszközök magántulajdonán
és a piaci keresleten alapuló gazdasági rendszer
gazdasági befolyás alapja: ~~föld~~ tőke

– bankok

pénzváltás: már a középkorban is
hitelek

16–17. sz.: államoknak is adnak kölcsönöket
befektetnek

– tőzsde: olyan piac, ahol az eladók és a vevők értékpapírokkal,
devizákkal és más pénzügyi termékekkel kereskednek
sztenderdizált (szabályozott) formában

↓
a piacon az almák nem egyformák, a tőzsdén az értékpapírok igen

WY onderschreven Reecken-meesters vande Camere der Oost-Indische Compagnie binnen Middelburgh, Bekennen midts desen gheaccordeert te hebben, ende by den Ontfangers der voorschreven Compagnie ontfanghen te wesen, vanden Eerfamen *Jacob van Dordrecht* de Somme van *Widertubnicont* *Widertubnicont* Welcke voorschreven somme van *Widertubnicont* metten Interesse van dien jegens *Widertubnicont* ten hond. Int Jaer gherekent, wy aen voorn. *Widertubnicont* ofte den Thopder deses, door ditto Ontfangers wederomme belooven te betalen over *Widertubnicont* Maenden naer date deses. Sonder argh ofte lit. Actum in Middelburgh den *Widertubnicont* 7. Nov. *Widertubnicont* *Widertubnicont*

2400 — *Widertubnicont*
Widertubnicont

- részvény – ?
- lejárát nélküli értékpapír, ami egy vállalkozás egy tulajdonrészét testesíti meg
- évi osztalék jár utána

A Holland Kelet-indiai Társaság részvénye 1622-ből – TK 19/13.

6. Kitekintés: Spanyolország a 16–17. században

↳ Habsburgok spanyol ága

a) abszolutizmus

az uralkodó korlátlan hatalmán alapuló kormányzati
rendi gy. rendszer

V. Károly német-római császár (1516–1556)

(↔ Luther M.)

I. Ferdinánd m. fivére

lemond → órák

II. Fülöp

Escorial – ?

b) ellenreformáció – ?

c) felfedezések →

mérhetetlen gazdagság

→ spanyol barokk

→ ám az Au csak

„átfolyik” Spo.-on

TIZIANO:

II. Fülöp

(Madrid, Prado)

TK 13/20.

d) külp.

Spo. ↔ Fro.

↔ Anglia

↔ Oszmán Bir. – ?

1580 – 17. sz. vége:
spanyol-portugál
perszonálunió

e) németalföldi szabadságharc

→ Hollandia elszakadása

Spo.-tól (1609)

egyik vezető: Egmont gróf – ?

Beethoven

1956 – ?

?

Jan Vermeer van Delft: Lány gyöngy fülbevalóval
(1665 körül, Mauritshuis, Hága)
holland aranykor (17. sz.), barokk